Adroddiad i'r	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y cyfarfod	24 Mawrth 2023
Pennaeth Gwasanaeth	Lisa Jones, Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Awdur yr adroddiad	Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl	Adnoddau ar gyfer Craffu

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu newidiadau i'r trefniadau cefnogi ar gyfer y swyddogaeth Graffu.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol gael Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i oruchwylio gwasanaethau democrataidd y Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Fod y Pwyllgor yn nodi'r materion a godwyd yn yr adroddiad ac yn gwneud sylwadau yn unol â hynny.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 mae gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd rôl mewn adolygu "pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth gan yr awdurdod o ran staff, llety ac adnoddau eraill i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau democrataidd'.

4.2. Mae rôl y Pwyllgor yn gysylltiedig â rôl Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd sy'n cynnwys

- hyrwyddo rôl y Pwyllgorau Craffu;

- darparu cefnogaeth a chyngor i'r pwyllgorau craffu ac aelodau'r pwyllgorau hynny; a
- darparu cefnogaeth a chyngor mewn perthynas â'r Pwyllgorau Craffu i aelodau eraill o'r Cyngor; i'r Cabinet ac i swyddogion.

4.3 Cyn 'Adolygiad Effeithlonrwydd y Gwasanaethau Democrataidd' yn 2010 roedd y Cyngor yn cyflogi 2 swyddog Craffu llawn amser a lleihawyd hyn i 1 swydd gan yr Adolygiad.

4.4 Ystyriwyd adnoddau Craffu yn Sir Ddinbych yn adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru (erbyn hyn Archwilio Cymru) ym Mehefin 2018 sef 'Trosolwg a Chraffu - addas i'r Dyfodol? – Cyngor Sir Ddinbych'. Canmolodd Swyddfa Archwilio Cymru swyddogaeth Graffu y Cyngor ond roedd yn argymell fod y Cyngor yn gwneud yr isod:

> *'Adolygu digonolrwydd trefniadau cefnogi o ran faint a'r math o gefnogaeth y gallai pwyllgorau trosolwg a chraffu fod eu hangen'.*

4.5 Yn aml mae angen i bwyllgorau craffu ddefnyddio adolygiadau a gwaith grwpiau tasg a gorffen i graffu materion sy'n rhy gymhleth i ymdrin â nhw drwy ymagwedd 'adroddiad i'r pwyllgor' yn unig. Gall rhain fod yn ddwys o ran adnoddau a gallant olygu gweithio gyda sefydliadau partner a chyfranogwyr allanol eraill.

4.6 Mae graddfa a chymhlethdod trefniadau llywodraethu ar y cyd a rhanbarthol wedi cynyddu yn ystod y blynyddoedd diweddar. Mae'r rhain yn cynnwys y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar y cyd (y mae yna Gyd-bwyllgor Craffu ar ei gyfer), Bargen Dwf Gogledd Cymru (a gaiff ei weinyddu gan bartneriaeth Uchelgais Gogledd Cymru sy'n cynnwys awdurdodau lleol a sefydliadau addysgol), Cyd-bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru (sydd ar hyn o bryd â rolau cludiant strategol a chynllunio strategol) a chyd gonsortiwm gwella ysgolion rhanbarthol Gogledd Cymru GwE.

4.7 Mae'r Cyngor wedi cydnabod yr angen i ddychwelyd i'w sefyllfa yn 2010 lle'r oedd dau Swyddog Craffu ac mae Karen Evans nawr wedi ei phenodi i ymuno â Rhian Evans fel Cydlynydd Craffu.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Cynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Nid yw'r adroddiad yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Cynllun Corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Mae'r costau cefnogi ar gyfer y swyddogaeth Graffu wedi eu cynnwys o fewn y cyllidebau presennol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Dim. Mae'r adroddiad hwn er gwybodaeth i'r Pwyllgor.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Amherthnasol.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ni ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae'r Cyngor wedi mynd i'r afael â'r risgiau a nodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru drwy adolygu pa mor ddigonol yw'r trefniadau cefnogi ar gyfer Craffu.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011